

Tulkkauksen työelämätoimikunnan tilannekuva 2018-2019

Tulkkauksen työelämätoimikunta on laatinut tilannekuvan toimialansa tutkintojen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta. Työelämätoimikuntien tehtäviin kuuluu tuottaa vuosittain tietoa ammatillisen koulutuksen näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan (Valtioneuvoston asetus ammatillisesta koulutuksesta 673/2017). Tätä tehtävää varten työelämätoimikunnilla on ollut käytössään seuranta-, arviointi- ja palautetietoa muun muassa Opetushallinnon tilasto-, ohjaus- ja säätelypalvelusta ja kansallisesta KOSKI-tietovarannosta.

Vuoden 2018 suoritustiedot on annettu toimikuntien käyttöön vuoden 2019 keväällä. Tämän ajankohdan jälkeen KOSKI-dataan tehdyt oppilaitosten tekemät mahdolliset korjaukset eivät näy tässä tilannekuvassa. Sama koskee vuoden 2019 suoritustietojen tilastotietoja, jotka on poimittu KOSKI-tietokannasta 2020 alkuvuodesta. Tarkistettujen suoritustietojen julkaisua myöhemmin Opetushallinnon tilastopalvelussa Vipunen.fi -sivustolla.

Tilannekuvassa käytetyt tiedot on poimittu KOSKI-tietokannasta suoraan siinä muodossa kuin oppilaitokset ovat ne ilmoittaneet. Tilastot voivat sisältää puutteellisia tai virheellisiä tietoja. Esimerkiksi teknisistä syistä johtuen, kaikki oppilaitosten omiin opintohallintojärjestelmiin kirjatut tiedot eivät ole siirtyneet KOSKI-tietokantaan oikein, jolloin tieto tilastoituu ”ei tietoa”/”ei ilmoitettu” -kohtien alle.

Lähdemateriaalina on ollut esimerkiksi toimikuntien vierailukäyntiraportit, oikaisupyynnöt ja lausunnot.

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritustiedot

Tutkintojen ja tutkinnon osien suoritukset	2018		2019	
	koko tutkinto 2018	tutkinnon osa 2018	koko tutkinto 2019	tutkinnon osa 2019
Asioimistulkkauksen ammattitutkinto *	56	150	37	154
Oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinto			0	20
Puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinto	19	85	11	70
Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto			0	10
Oikeustulkin erikoisammattitutkinto	17	37	10	41
Yhteensä	92	272	58	295

* Sisältää Asioimistulkin ammattitutkinnon suoritukset

** Tiedot poimittu 25.2.2019 (vuoden 2018 osalta) ja 15.1.2020 (vuoden 2019 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen. Tutkinnon osien suoritukset eivät sisällä paikallisina ilmoitettuja tutkinnon osia.

Tavoitteena tutkinnon osia /tavoitteena koko tutkinto

Opiskelun tavoitteena on pääsääntöisesti suorittaa koko tutkinto.

Tutkintokielet asioimistulkin/asioimistulkkauksen ammattitutkinnossa

Työelämärelevanssin näkökulmasta tieto tutkinnon suorittaneiden tulkkien työkielistä on ensisijaisen tärkeää. Tällä hetkellä tätä tietoa ei kuitenkaan tilastoida Koskeen, eikä se siitä syystä kirjaudu mihinkään kansalliseen seurantatietoon. Alla olevan taulukon tiedot on kerätty aktiivisilta koulutuksen järjestäjiltä erillisten tietopyyntöjen avulla.

Kieli	2018	2019
arabia	10	10
burma		1
englanti		1
espanja		1
dari	2	3
japani		2
kiina	1	1
kreikka		2
kurdi	2	2
ranska	1	
somali		
swahili	1	1
venäjä	6	11
viro	2	2
yhteensä	25	37

Pohdintoja

Tutkintojen ja tutkinnon osien määrien kehitys, marginaalisesti suoritettut tutkinnot tai osaamisalat

Asioimistulkkauksen (uusi tutkinto 1.8.2018) ja Asioimistulkin ammattitutkintojen suorituspäämäärät ovat vähentyneet huomattavasti vuodesta 2018 vuoteen 2019, eli laskua on ollut 34 %. Tutkinnon osien määrä tutkinnon perusteissa on kasvanut kolmesta kuuteen Asioimistulkkauksen ammattitutkinnon osalta. Niiden uusien tutkintojen (Oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinnon uusi tutkinto 1.8.2018 ja Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinnon 1.1.2019) osalta, ei ole voinutkaan tulla enemmän tutkintosuorituksia. Valinnaisista osista yhdessä tutkinnon osassa huomattavasti vähiten suorituksia (Asioimistulkkausalan toimintaympäristöön syventyminen). Valinnaisten tutkinnon osien valinnat henkilökohtaistamisessa tehdään alustavasti ensimmäisessä HOKS-keskustelussa, mutta koulutuksen ja tutkinnon suoritusten edetessä valinnaisten tutkinnon osien valinta voi muuttua ja /tai tunnustetaan osa toisesta tutkinnosta.

Tutkintojen järjestäminen

Tutkinto	Järjestämisluvat	Aktiiviset järjestäjät	Lisätietoja
Asioimistulkkauksen ammattitutkinto	5	3	voimaantulo 1.8.2018
Oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinto	1	1	voimaantulo 1.8.2018
Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinto	10	2	voimaantulo 1.1.2019

* aktiivisuus määritellään sillä, onko koulutuksen järjestäjältä/oppilaitokselta kirjautunut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia joko 2018 tai 2019 vuonna toimikunnalle toimitetun KOSKI-datan perusteella.

Tiedot poimittu 25.2.2019 (vuoden 2018 osalta) ja 15.1.2020 (vuoden 2019 osalta), eikä tietoja ole päivitetty näiden ajankohtien jälkeen.

Pohdintoja

Muutokset järjestämislupien määrässä ja tutkintojen järjestäminen

Koulutuksen järjestäjien lupien määrä on suuri siihen nähden, kuinka moni on aktiivinen koulutuksen järjestäjä, eli tuottanut tutkintojen tai tutkinnon osien suorituksia vuosina 2018 ja 2019.

Asioimistulkkauksen ammattitutkinnon järjestäjien määrä on 3, mutta tämän lisäksi yksi (jolla ei ole omaa järjestämislupaa), on järjestänyt Asioimistulkkauksen ammattitutkinnon oppisopimuksena. Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinnolla järjestämislupia on 10, mutta vain kaksi on saanut suorituksia. Syitä tähän voi toimikunnan näkemyksenä olla esimerkiksi, että kyseessä on kalliit koulutukset, vaikka kentällä olisi tarvetta.

Kommenttina toimikunnan työelämän edustajilta on nähtävissä, että puhuttujen kielten alalla on hyvin yleistä, että tulkkina toimitaan vuosia ilman ammatillista tutkintoa ja alan koulutusta. Tulkit hakevat ja pääsevät koulutukseen vasta oltua monta vuotta työelämässä. Olisi suotavaa, että he voisivat hakeutua tutkintoa suorittamaan ja saavat pätevyitä paljon aikaisemmassa vaiheessa.

Uusien tulkkien koulutuksen ja enemmän valmistavan koulutuksen tarve on nähtävillä.

Tutkintojen / tutkinnon osien suoritusten jakautuminen koulutuksen järjestäjien välillä

57% kaikista Asioimistulkkauksen ammattitutkinnon suorituksista on yhdellä koulutuksen järjestäjällä vuoden 2019 osalta.

Puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinnon osalta suurin osa opiskelijoista tekee koko tutkinnon samalle koulutuksen järjestäjälle.

Toimikunnan tutkintojen osalta muutamien tutkinnon uusijoiden kanssa sekä valinnaisissa tutkinnon osissa tehdään koulutuksen järjestäjien välistä yhteistyötä.

Tutkintojen järjestämisen kattavuus maantieteellisesti ja kielellisesti

Tutkintojen osalta järjestäjiä puuttuu pohjoisen Suomen alueelta. Maantieteelliseen kattavuuteen liittyen voisi jatkossa hyödyntää enemmän etämahdollisuuksia ja koulutuksen järjestäjien yhteistyötä. Työelämätahojen yhteistyöhön tarvitaan ennakoitietoa, jonka perusteella voidaan reagoida nopeastikin tulkkien tarpeeseen työelämässä.

Näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laatu

Näyttöjen suorituspaikan jakautuminen

Näyttöjen suorituspaikkojen jakautuminen toimikunnan toimialaan kuuluvien tutkintojen osalta vuonna 2019 ovat: Ei tietoa 82 %; oppilaitos 11 %; työpaikka 5 %, työpaikka ja oppilaitos alle 1 %. Luvut osoittavat, että taustalla on eri menettelytapoja suoritusten teknisessä kirjaamisessa ja luokittelujen tulkinnoissa.

Arvioijat (v. 2019)

Arvioinnista päättäneet ovat 220:ssä tutkinnon osassa ollut ei tietoa arvioijista, työntekijä/työelämän edustaja ja opettaja 24:ssä tutkinnon osassa.

Amis-palautteen keskiarvo näytöstä (päättökysely)

Amis-palautteen keskiarvo näytöistä toimikunnan toimialaan kuuluvien tutkintojen ja kaikkien niiden koulutuksen järjestäjien osalta on 4,5. Toimikunnan näkemyksen mukaan haasteena on kaikkien koulutuksen järjestäjien osalta se, miten saada opiskelijat vastaamaan ko. Amis-palautekyselyyn.

* opiskelijapalautteen tarkastelujakso on 7/2018 – 9/2019. Arviointiasteikko 1-5, jossa (5) täysin samaa mieltä, (4) jokseenkin samaa mieltä, (3) osin samaa osin eri mieltä, (2) jokseenkin eri mieltä, (1) täysin eri mieltä

Pohdintoja

Kaksikantaisuuden toteutuminen osaamisen arvioinnissa

Kaksikantaisuus toteutuu vierailukäyntien perusteella tällä hetkellä arvioinnissa kaikkien kolmen tutkinnon osalta. Puhuttujen kielten puolella haasteena voi toisinaan olla asiakkaan haluttomuus päästää ulkopuolisia arvioimaan näyttöä. Tällöin paikalla saattaa olla vain yksi arvioija, ja toinen arvioija tekee arviointinsa joko tallenteen tai näyttödokumentaation varassa.

Koski-tietojen mukaan puhevammaisten tulkkauksen erikoisammattitutkinnon tutkinnon osien suoritusten osalta kaksikantaisuus on toteutunut täysin. Koski-tietojen (asioimistulkkauksen ammattitutkinnon ja oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinnon) osalta on ollut vaihtelua tiedoissa liittyen kaksikantaisuuteen, mikä voi johtua teknisistä ongelmista tietojen kirjausten yhteydessä.

Joihinkin työkieliin on vaikea löytää arvioijia.

Perustelut oppilaitoksissa järjestettävälle näytölle

Aidot näyttötilanteet ovat ensisijaisia, mutta näyttöjen järjestämiseen saattaa liittyä kieli- tai toimialakohtaisia haasteita, tai asiakas saattaa kieltäytyä. Jossain kielissä saattaa tietyllä toimeksiantajalla ja tietyllä maantieteellisellä alueella olla kysyntää todella harvoin. Onkin ollut havaittavissa, että tutkintoajat ovat pidentyneet uusien tutkintovaatimusten myötä. Tietyt toimintaympäristöt (esim. lastensuojelu) voivat jo lähtökohtaisesti olla niin jännitteisiä, ettei niitä pidetä hyvinä näyttötilanteina.

Puhevammaisten erikoisammattitutkinnon osalta näytöt järjestetään aina aidoissa työelämän tilanteissa.

Yleistykset oikaisupyynnöistä

Toimikunta on saanut raportointikaudella käsiteltäväkseen viisi oikaisupyynnöä, jotka ovat koskeneet kahden eri koulutuksen järjestäjän suorittamia arviointeja. Näistä kolmessa tapauksessa toimikunta on katsonut oikaisupyynnön olevan aiheeton. Kahdessa tapauksessa toimikunta on katsonut arvioinnin olleen virheellinen, ja on edellyttänyt uutta arviointia uusien arvioijien toimesta. Oikaisupyynnöt kohdistuvat kolmeen tutkinnon osaan, ja niissä kahdessa tapauksessa, joissa arviointi on katsottu virheelliseksi, virheet paikantuvat eri seikkoihin. Näin ollen oikaisupyynnöillä ei juurikaan ole yhteisiä nimittäjiä, joten yleistysten tekeminen ei ole mahdollista.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmien tilanne

Toimikunta suoritti raportointikaudella kolme vierailukäyntiä, joista kahdessa vierailukäynnin suorittajat saivat osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelman tutustuttavaksi etukäteen. Molemmissa vierailukohteissa suunnitelma oli ajantasainen, kattava ja riittävän yksityiskohtainen. Yhdessä vierailukohteista oli vierailun aikaan käytössä vanhat tutkinnon perusteet, ja koulutuksen järjestäjät kertoivat, että pitivät tärkeimpänä uuteen suunnitelmaan panostamisen siinä vaiheessa, kun uudet tutkintovaatimuksen otettaisiin käyttöön.

Henkilökohtaistamisen toteutuminen käytännössä

Jokaiselle opiskelijalle tehdään henkilökohtaistamissuunnitelma, jota päivitetään tarpeen mukaan. Lähtökohta on opiskelijan olemassa olevan osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, mutta opiskelijoiden taustat ovat usein kirjavia.

Koulutuksen järjestäjien näkemyksen mukaan opiskelijoille tarjotaan erilaisia mahdollisuuksia suunnitella, toteuttaa tai nopeuttaa tutkinnon suorittamista, mutta nämä toteutuvat harvoin käytännössä. Ripeätahtinen tutkinnon suorittaminen vaatii todella vahvaa opiskelijan sitoutuneisuutta ja itseohjautuvuutta sekä ajankäytön suunnittelua (myös ansionmenetyksiin varautumista). HOKSeja päivitetään ja tarkennetaan tarvittaessa suoritusten edetessä.

Amis-palautteen keskiarvo HOKSista toimikunnan toimialaan kuuluvien tutkintojen ja niiden koulutuksen järjestäjien osalta on 4,3.

Hyvät käytännöt

Yhdessä vierailukäyntikohteessa oli linjattu tavoitteeksi, että osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelma tulee laatia sellaisella tarkkuudella, että sitä pystyy hyödyntämään kollegan/arvioijan perehdyttämisessä. Tämä oli hyvä osoitus siitä, kuinka suunnitelma on omaksuttu arjen työkaluksi. Käänteisesti: Tehtävät ja roolitukset tulee viedä suunnitelmaan sillä tarkkuudella, että suunnitelma aidosti tukee ja jäsentää arjen työtä – muuten siitä ei ole hyötyä.

Eräässä toisessa vierailukohteessa myös opiskelijat osallistuvat arvioijakoulutukseen, mikä onkin erinomainen tapa lisätä arvioinnin läpinäkyvyyttä opiskelijoiden suuntaan.

Osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmasta on mm. käynyt ilmi, että hyviä käytäntöjä on syntynyt sekä opiskelijoiden että tulkkausalan yritysten kanssa: kuka hoitaa mitä asioita ja missä vaiheessa, miten raportoidaan, vastataan tietosuojasta jne. Tutkinnon järjestäjät ovat tässä olleet aloitteellisia ja toimintojen prosessikaavio on laadittu yhteistyön tueksi.

Kehittämiskohteet järjestäjien toiminnassa

Näyttöjen mahdollistaminen aidoissa työympäristöissä vaatii tiivistä yhteistyötä koulutuksen järjestäjän ja työelämän välillä. Kyseessä ei siis ole asia, joka on yksin koulutuksen järjestäjien ratkaistavissa, vaan vaatii saumatonta yhteistyötä viranomaistahojen ja toimeksiantajatahojen kanssa. Toimikunta suosittaakin säännöllisiä kehitysfoorumeita koulutuksen järjestäjien ja työelämätoimijoiden kesken.

Siinä missä puheavainmaisten tulkkausten osalta aidot asiakastilanteet ovat jo pitkään olleet ensisijainen näyttöympäristö, puhuttujen kielten puolella ammatillisen koulutuksen reformi on mullistanut näyttöjen järjestämisen, sillä ennen uusittuja tutkinnon perusteita kaikki tulkkausnäytöt suoritettiin simuloitusti. Erityisesti tästä johtuen on syytä käydä keskustelua vaihtoehtoisista osaamisen osoittamisen tavoista, ja tätä keskustelua tulee käydä yli organisaatorajojen. Kun nyt lähtökohta on aidot asiakastilanteet, on käytävä keskustelua mm. siitä, mikä on simuloitujen tilanteiden rooli jatkossa: missä tilanteissa ja millä reunaehdoilla puoltavat paikkaansa.

Vierailukäynneillä esiin nousseita kysymyksiä ovat aitojen asiakastilanteiden järjestyminen asioimistulkkausihin, lupa-asiat (arvioija(t) paikalla ja/tai tulkkausnäytön tallentaminen), yhteistyön sujuvuus työelämätahojen kanssa (aktiivinen osallisuus ja dialogi, käytännön kysymykset). Tutkinnon järjestäjät ovat kutsuneet tulkkauspalveluyrityksiä webinaareihin ja ovat koko ajan eri toimijoihin kanssa yhteydessä näyttöjen

järjestämisestä aidoissa tilanteissa. Yhteistyö on sujunut hyvin, vaikka välillä eri osapuolten aikataulujen yhteensovittaminen on haastavaa (tulkkausyritys, tulkki, sopivat tilanteet, tulkattavat, tutkinnon järjestäjä). Opiskelijan aktiivisuus näyttöjen järjestymisessä on keskeinen.

Tutkintojen perusteiden toimivuus

Pohdintoja

Tutkinnon perusteiden työelämävastaavuus

Toimikunnan toimialaan kuuluvien tutkintojen osalta tutkinnon perusteet vastaavat työelämän tarpeisiin hyvin.

Uudet tutkinnon perusteet ovat tiivistäneet työelämäyhteistyötä, mikä on erittäin tervetullutta. Molemmat näytön järjestämisen osapuolet (tulkkausyritys ja tutkinnon järjestäjä) tuntevat toivovan aktiivisia yhteydenottoja.

Kun opiskelijat pääsevät sisään ammattitaitovaatimuksiin, näytöt monipuolistuvat ja henkilökohtaistuvat. Se vaatii lukuisia tunteja ohjausta ja opiskeluvaiheen tehtävien kommentointia sekä melkoisen määrän järjestelyjä eri toimijoiden kanssa.

Valinnaisuuden toteutuminen tutkintojen suorittamisessa

Puhuttujen kielten tutkintorakenteessa valinnaisuus on uusi elementti Asioimistulkkauksen ammattitutkinnossa ja Oikeustulkkauksen erikoisammattitutkinnossa. Asioimistulkkauksen ammattitutkinnon kohdalla valinnat ovat ainakin toistaiseksi, saatujen tietojen mukaan, jakautuneet epätasaisesti; ani harva on valinnut Asioimistulkkausalan toimintaympäristöön syventymisen valinnaisen tutkinnon osan. Puhevammaisten erikoisammattitutkinnossa ei ole vielä tuotettu suorituksia valinnaisten tutkinnon osien osalta.

Lisäohjeistuksen tarpeet tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksissa tai ammattitaidon osoittamistavoissa

Ammattitaitovaatimuksia ja osaamisen osoittamisen tapoja käydään useaan kertaan läpi ryhmäohjauksessa ja henkilökohtaisissa ohjauksissa. Ohjausta on paljon tarjolla, mutta sitä ei aina käytetä riittävästi/ajoissa. Ilman kouluttajien ja ryhmän ohjausta tutkinnon perusteet eivät helposti aukene. Samalla etsitään yhteistä ymmärrystä ammattimaisesta toiminnasta joka osa-alueella.

Puhevammaisten erikoisammattitutkinnon osalta voi tulla kysymykseen ohjeistus koskien sitä, minkälainen kommunikaatiolaite soveltuu osaamisen osoittamiseen ja näyttöympäristöön.

Kokemukset uusien tutkinnon perusteiden toimivuudesta

Ensivaikutelma on koulutuksen järjestäjillä ollut, että uudet ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit ovat nyt selkeämmät. Myös arvioijat ja opiskelijat ovat kokeneet näyttötilanteiden vastaavan enemmän todellisen elämän työtilanteita. Uudet tutkinnon perusteet on koettu toimiviksi.